

Vejstrid i Gærup

af Aksel Kristensen

Artiklen omhandler Christen Thomsen og hans vejstrid i Gærup. Christen Thomsen levede 1813-1910, og striden sluttede med en dom i 1856.

I 1966 blev gården Hamborg i Gærup solgt (i dag Skyumvej 75). Den havde indtil da været i den samme families eje i mere end 120 år. Fra alle disse år er der temmelig mange »papirer« i behold – skøder, pantebreve, dokumenter fra retssager samt en enkelt aftægtskontrakt, for at nævne noget. Det er også værd at huske på det, der er overleveret i mundtlig form. Beretninger som naturligvis er sandfærdige, eller da i hvert fald kun lidt overdrevne. Som f. eks. at familien i ufredstider gravede sølvtojet ned ved foden af Hummelshøj, som lå klos op ad gården.

Christen Thomsen var den første i familierækken, som begyndte i 1842 og gik til 1966. I mine unge dage blev han altid omtalt som »den gamle«. Det tog nogen tid, inden det trængte ind hos mig, hvad han hed. Dengang blev der sagt: »... at der gror en tornet busk hen over den gamles grav på Stagstrup kirkegård ... og hans fjedervogn, som han brugte, når han kørte efter humle på Fyn, står stadig i vognhuset.«

Som ungt menneske fik man dér nogle stikord, som satte sig.

Christen Thomsen var født i Silstrup syd for Thisted i 1813. Der er ikke nedskrevet noget om hans person, men meget er fortalt. Tidligt skal han have været stuedriver, som drev flokke af dyr sydpå ad handelsruterne. Kom forbi Nørhågård, hvor flokken blev suppleret. I familien talte man i mere end hundrede år om, at han vistnok et sted i det fremmede havde rettet på de klippede mærker på dyrene, så de kunne blive solgt til *hans* fordel. – Men det var der noget tys, tys om. Man var jo immervæk i familie med ham.

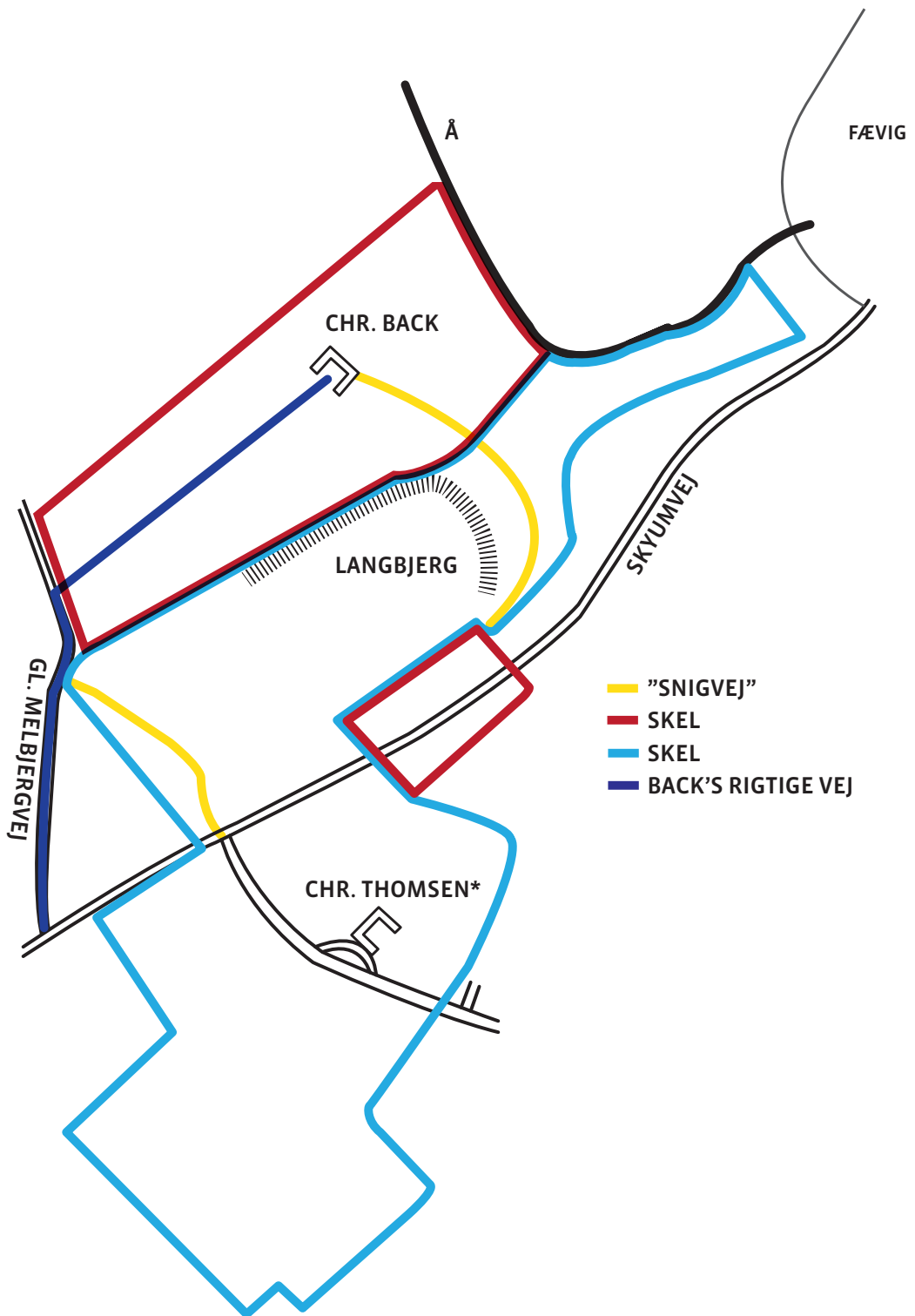
I 1842 overtog Christen Thomsen gården Hamborg og blev gift med Sofie Katrine Jensdatter, som

var fra Malle lidt øst for Thisted. Igen fortælles om, at han var på fart med handel ned i Jylland, denne gang med fjedervogn og forspand. Særlig en episode har overlevet glemslen: Der færdedes også mange til fods ad vejene. Christen Thomsen havde på vej hjem lige forladt en af kroerne, da en vandringsmand forpustet kom ind i krostuen og spurgte, om der var kørende, som skulle nordpå. Jo, der var netop kørt en vogn af sted. Manden løb ud og efter Christen Thomsen. Han indhentede vognen og ville springe op. Men Christen Thomsen greb sin sabel og landede den fremmede over armen med sablen, som sad i skeden. Han kunne gå ved siden af og have fat i vognen. Man tog ikke uden videre folk op at køre ud ad de vildsomme veje. Og slet ikke nogen, man ikke kendte.

Christen Thomsen kom til at eje Hamborg indtil 1887, altså i 45 år. Det var inden de store forandringer, der skete for landbruget sidst i århundredet. Gårddriften var med kornavl, lidt kreaturhold og mange får. Et forhold der kunne ses på bygningerne så sent som i 1960'erne.

Men Christen Thomsens tilværelse gik ikke stille af. Rundt om gårdens marker gravede han en kilometerlang skelgrøft. Årsag: Han ville ikke have, at folk kørte over hans marker efter høst. Det var ellers skik og brug, at når markerne var ryddet for korn, så var det legalt at skyde genvej ind over andre folks agre; altså væk fra de halvdårlige veje. En anden grund til den brede skelgrøft var, at han holdt naboernes kreaturer på afstand.

I de tider kunne der nemt blive problemer med *vej-ret*. Der står ganske vist i den lokale udstykningsprotokol for Gærup by fra 1795, hvordan de nye,

nødvendige veje skal være: »... *Markveje til og igjennem Lodderne* (skal være) *6 Alen imellem Grøfterne*.« – Christen Thomsen havde vejproblemer, nemlig med sin nabo Kjeldsen, som boede i en af de gårde, der ikke blev udflyttet (i dag Gærupvej 7). I en batalje, der fulgte, tabte Christen Thomsen. Det måtte han på en måde erkende, om end ikke skriftlig eller verbalt, men så på en anden måde, her genfortalt i umildnet sprog: En dag så Kjeldsen Christen Thomsen stå på sin mark; han havde trukket bukserne ned og vendt enden over mod Kjeldsen. Denne vidste nok, at det betød, at Christen Thomsen havde erkendt sit nederlag, og nu ville overbe..... ham.

Men i en anden sag havde han mere medvind. Han fik endda rettens ord for at have ret.

STRID OM SNIGVEJ

I 1855 havde Christen Thomsen en vejstrid med Christen Back, som også boede i Gærup. Sagen blev behandlet ved politiretten i Vestervig og senere ved landsretten i Viborg. Her faldt der i 1856 dom i sagen, en dom der betød, at Christen Back kom til at betale en bøde på to rigsdaler til politikassen.

Det ved vi noget om fra en udskrift af retsprotokollen, som Karsten Svendsen har. Han bor i dag på Oscar Andersens Vej i Thisted og er tipoldebarn af Christen Thomsen.

Da Christen Thomsen ejede Hamborg, hørte også jordstykket *Langbjerg* til gården; det ligger vest for Skyumvej. Vest for *Langbjerg* lå Christen Backs gård (nu Melbjergvej 15). Back havde også en markparcel øst for *Langbjerg*. Jordstykket var tilkøbt i 1817.

Det langstrakte jordstykke *Langbjerg* spærrede på en måde for Christen Back, når han skulle færdes mellem sin gård og den fraliggende mark i øst. Han havde ganske vist en »autoriseret« vej; men denne vej var meget lang – en omvej. Derfor brugte han en genvej over Christen Thomsens jord – en *snigvej*, for at bruge rettens ord. Han kørte over engen, som var nord for *Langbjerg*. Her var der på et tidspunkt en strimmel opdyrket mark, og Christen Thomsen beskylde ham for at køre igennem sin kløver.

Med to vidner opsøgte Christen Thomsen nu Back på dennes gård. Thomsen forlangte, at trafik-

ken skulle ophøre, men det skete ikke – han talte for døde øren.

En dag Christen Back kom kørende på snigvejen, blev han stoppet af Thomsen, der ville skære skaglerne over med sin lommekniv. Back truede med pilsken og prøvede på at skubbe Thomsen væk fra vognen. Efter nogen tumult endte det med, at Christen Back kørte videre. Ja, han fortsatte faktisk med at køre det samme sted de følgende dage.

Sognefogeden og en anden mand så på skaderne og vurderede dem til fem rigsdaler.

Da sagen kom for retten i Vestervig, var der indkaldt flere vidner for at skabe klarhed om, hvor der i tidens løb havde været færdsel. Vidnet Christen Morsing markerede sig tydeligt. Prokurator Tychsen protesterede ganske vist. Hør her læselige brudstykker fra protokollen. »...*Han* (Morsing) *er nu over 80 Aar. ...Svagelighed...er saa sløv og i den grad svækket, at Hukommelse svigter ham og som man kalder det gaaer i Barndom hvilket er almindelig bekjendt i Sognet... kan man aldeles ikke reflectere på hans Udsagn*.«

Christen Morsing fortalte i retten, at han havde ejet Christen Thomsens gård, der senere kom til at hedde Hamborg. Han havde i 1795 ved udstykningen gået landmåleren til hånd, når han var blevet bedt om det.

Der var i retten tilsyneladende ikke større tvivl om det ulovlige i, at Christen Back kørte gennem engen ved *Langbjerg*. Back holdt sig godt nok til, at han kørte uden om det, der var dyrket eller opløjet. Men der var tvivl om, hvorvidt der ved *Langbjergs* sydende havde været en vej. Vejen kunne ganske vist ses på udstykningskortet fra 1795. Men var det landmålerens mening, at denne vej skulle være blivende?

Christen Morsing kunne ikke huske, om der var noget af vejen tilbage i hans tid, eller om det havde været hans eftermand Johannes Hamborg, som havde pløjet den væk.

I retten fortalte Christen Morsing, at da han ejede Christen Thomsens gård, stod han bestandig i ven-skabelig forbindelse med Christen Backs fader, som færdedes flere steder over *Langbjerg*, fordi jorden dengang lå hen i hede.

Chr. Thomsens gård Hamborg i Gærup omkring 1900. Tegneren er ukendt, men sandsynligvis Tegner Jensen, Thisted.

EFTERSPIL

Næsten 30 år efter vejstriden solgte Thomsen jordstykket *Langbjerg* til en søn, og der blev bygget gård der, i dag Skyumvej 72.

Hamborg, der jo lå øst for vejen, der løber gennem Gærup, blev i 1887 overtaget af en anden søn. Det samtidige skøde er forlænget med en omfattende aftægtskontrakt, som sikrer, at Christen Thomsen og hans kone Sofie Kathrine kan blive boende på gården. Aftægtskontrakten var med de meget almindelige bestemmelser om levering af mælk, flæsk, tørv og meget andet. Og til sin tid »... en anstændig Jordefærd efter Egnens Skik og Brug«.

Ved folketællingen i 1906 benævnes Christen Thomsen som particulær, altså en der lever af sin formue. Han blev 97 år gammel, inden han døde i 1910. Så når eftertiden har kaldt ham »den gamle«, var der jo grund til det. Desværre blev han meget urolig og senil, gik i barndom. Uroen var svær at håndtere for omgivelserne. Når han havde det mest ringe, måtte man til købmand efter en flaske brændevin.

Aksel Kristensen

Født 1940. Gårdejer i Gærup og mangeårig frivillig medarbejder ved Museum Thy.

Kilder og meddelere

Inger Christensen, Vildsund (f. 1929).
Aksel Nielsen, Gærup (1906-2005).
Chr. Simonsen, Sundby (1921-1982).

Hanne Simonsen, Sundby (1926-1997).
Anton Svendsen, Gærup (1926-2009).
Karsten Svendsen, Thisted (f. 1942).

Samt diverse dokumenter, som Knud Søgaard, Thisted har renskrevet, så de er blevet tilgængelige.